

TELENYÁR

RÁKÓCZI EMLÉKÚJSÁG

2004. augusztus

Táborok és emlékújság

Az új újságíró nemzedék ellátogatott a Délmagyarország nyomdájába és szerkesztőségébe is

A fejedelemre, a szabadságharc vezetőjére, az íróra, a bujdosóra – a hazafira emlékezünk, mikor az idei évfordulón II. Rákóczi Ferenc élete és a Rákóczi-szabadságharc köré szervezte két gyermektáborát is az Algyői Könyvtár és Tájház. A Rákóczi-féle szabadságharc jegyében telt július 12-17. között a Bogácson táborozók élete; majd augusztus 2-6. között az algyői könyvtárban a számítógépes és újságíró tábor lakóié.

A Gyermek-, Ifjúsági és Sport Minisztérium, valamint a Nemzeti Kulturális Alap is támogatta a számítógépes és újságírói ismeretek átadását, a közvetlen élményszerzést ígérő tábort. A számítógépes alapismeretek elsajátítása mellett a fényképezés és a szkennelés alapfogásait is megismerhették a diákok. A könyvtári, az internetes és a közvetlen élményeken alapuló adatgyűjtés módszereivel a Rákócziról szóló tábori újságot készítették elő, majd a szövegszerkesztéssel kísérleteztek. Az újságírás alapműfajainak megismerését követően a lapkészítésről szereztek közvetlen tapasztalatokat a diákújságírók – a Délmagyarország szerkesztőségébe és nyomdájába látogatva.

Az 1700-as években élők életét, az 1704-ben erdélyi fejedelemmé választott Rákóczi életútját, az általa vezetett szabadságharc főbb fordulóit mutatja be a számítógépes és újságíró tábor munkáját reprezentáló lap, a Telenyár Rákóczi emlékújságja, melyet szeretettel ajánl az olvasók figyelmébe – a tábor vezetője, Kis Mihályné, valamint a foglalkozásokat vezető *Kis Gábor* informatikus és Újszászi Ilona újságíró, továbbá a diákújságírók: *Jakab Anita, Kotogán Angelika, Nagy Adrienn, Nagy Barna Krisztina, Oláh Szabolcs, Pászka Imre, Székács Krisztina, Török András, Török Márta, Vida Bettina.*

Milyen volt Rákóczi?

Rákóczi hereceg... magas, jó alakú, fenséges tartású, szép arcú... Bár sötétségben nevelték, azt mondhatom, hogy sok dolgot tud, és azokat jól tudja: hat nyelven beszél és ír: magyarul, latinul, franciául, olaszoul, németül, lengyelül. Erényes, dolgos, barátságos, nemes lelkű, jótékony fejedelem – írta kortársa, Des Alleurs.

Rákóczi vén harangja

*A Rákóczi vén harangja
Ha megkondul,
Panaszosan sír a hangja
Meg nem értett fájdalommal.*

*Síró szava elhúz, elszáll
Messze, messze –
Minta minden kondulása
Egy hatalmas sóhaj lenne.*

A Napkirály és az Orosz Medve szövetségese

A török uralom összeomlását követően megkezdődött Magyarország beépítése a Habsburg birodalomba. Ez minden rendű és rangú magyar, az egész társadalom elégedetlenségét váltotta ki. Ezt mutatták a különböző felkelések, a kibontakozó kuruc mozgalom.

Kedvező külpolitikai helyzetben kezdődött a Habsburg uralom ellen 1703-ban elindított szabadságharc. Ennek fő oka az volt, hogy a szabadságharc élére álló Rákóczi Ferenc úgy vélte, ha biztos győzelmet szeretnének, szövetségesekre lesz szükség.

A Napkirály segítsége

A spanyol trónért dúló harc foglalta le Európa hatalmasait. A magyar felkelők Franciaországot választották szövetségeseikül, mert a hollandok és az angolok – hagyományos francia-ellenességük miatt – Habsburg Károlyt, Rákóczi fő ellenfelét támogatták. Franciaország szembekerült Ausztriával, ezért már magától érthető, hogy Rákóczi XIV. Lajos segítségét kérte. A Napkirály a magyarok oldalára állt.

Folytatás a 2. oldalon.

Az udvari festő, Mányoki

A szabadságharc vezetőjéről, II. Rákóczi Ferencről a leghíresebb portrét Mányoki Ádám festette.

Mányoki Ádám 1673-ban Szokolyán született és 1757-ben Drezdában halt meg. A festő, grafikus sokgyermekes portugál lelkészcsaládból került nevelőszülőkhöz Németországba. A holland iskolázottságú Andreas felesége hívta Magyarországra. A fejedelem udvari festője lett aki 1709-ben hollandi tanulmány útra küldte. Utazásának művészi eredménye II. Rákóczi Ferenc 1712-ben, Lengyelországban készült portréja, melyen a magyar barokk arcképfestészet legszebb alkotásai összegződnek. 1714-1724 között Erős Ágost szász választófejedelem varsói és drezdai udvarában dolgozott. A fejedelem hívására Danzíkba (Gdansk) utazott 1713-ban, Varsóban, 1714-ben Drezdában, majd Berlinben a szász választó és a lengyel király szolgálatában festette a király kegyencnőit és az udvari tagjainak arcképeit.

Gyűjtötte: Vida Bennita

A Napkirály és az Orosz Medve szövetségese

Folytatás az 1. oldalról

Rákócziinak a semmiből kellett külpolitikáját és diplomáciáját megteremtenie. Ezeket tudva a magyar felkelőknek két célja volt. Ezek közül a legfőbb, hogy a régi rend visszaállításával Magyarország ismét független állam legyen, elszakadjon a Habsburgoktól, a másik, hogy új királyt válasszon, feltehetőleg Miksa Emánuel, bajor választó személyében.

Rákóczit 1704-ben erdélyi fejedelemmé választották és ekkor már a „lázdó” szeme előtt csak egy cél lebegett. Méghozzá az, hogy Erdély független legyen. Ezeket a célokat részben francia-bajor, részben az I. Péter orosz cárral kötött szövetségével próbálta elérni.

Francia-bajor együttműködés

II. Rákóczi Ferenc Vetési Kőkényesdi László segítségével készítette egy szövődéstervezetet, amely azt tartalmazza, hogy XIV. Lajos megvédi a magyar felkelőket. Rákóczi kis idő múlva elkészített egy újabb szövődéstervezetet, amelynek lényege az volt, hogy a felek szövetséget köntek és a francia király, megvédi Rákóczit. A tervezettel problémák akadtak. A kurucok vereséget szenvedtek, a franciák pedig a megígért segílyt gazdasági okok miatt nem tudták eljuttatni a magyar felkelőknek. A

franciák vesztesre álltak a spanyol örökösödési háborúban, segélypénzeik 1710 után megszűntek.

Rákóczi ezek után Moszkvába utazott, ahol I. Péterrel ki egyezett.

Az orosz szerződés

Bercsényi Miklós vezetésével küldöttség indul Varsóba, ahol 1710-ben megkötötték a szerződést a cárral. E szerződés szerint Rákóczi elfogadja a lengyel trónt, a cártól pedig pénzbeli segítséget, fegyvereket, puskaport kap. Ám 1711 után az oroszoknak fontosabb volt a jó viszony a Habsburgokkal, ezért a kuruc állam tőlük sem számíthatott segítségre. Az orosz-magyar kapcsolatból azon bujdosók jártak jól akik a két szövetségese jóvoltából Lengyelországban maradtak.

A felkelés alatt a Habsburgok a franciaellenes Angliától és Hollandiától kérte segítséget.

A külföld magyarságképe

Rákóczi külpolitikája élénk nemzetközi visszhangot váltott ki. Nem csak a korabeli újságok írtak tetteiről, hanem történeti munkák is írásba foglalták a szabadságharc neves alakját. Külpolitikája igyekezett mindenütt szövetségesekre támaszkodni, de Rákóczi végül egyedül maradt.

N. B. K.

Kedves Nagyi!

Történelemből egy nagyon érdekes témához érkeztünk, méghozzá II. Rákóczi Ferenchez. I. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelem és Zrínyi Ilona fia 1676. március 27-én látta meg a napvilágot a Zemplén megyei Borsiban. Alig múlt négy hónapos, amikor apját elvesztette. Nevelőapja Thököly Imre volt, de elődei között négy erdélyi fejedelem is akadt.

A négyesztendős Rákóczi Ferenc

A Thököly-felkelés után Rákóczit

12 évesen elszakították édesanyjától. Jezsuiták tanították, hogy a császár híve legyen. 1700-ban szövetséget akart köntni a francia királlyal, hogy legyőzze a Habsburgokat. Akik 1686-ban Buda visszafoglalását követően megszállták Magyarországot. II. Rákóczi Ferencet 1701-ben letartóztatták, de feleségével, Sarolta Amáliával még abban az évben sikerült megszöknie. Ezután Gottfried Lehmann kapitány közreműködésével elmenekült Lengyelországba.

Amikor Brezánban megkeresték őt a tiszaháti felkelés küldöttei, eldöntötte, hogy a felkelés vezetője lesz. Magyarországra írást küldött az „igaz magyaroknak”. 1703. június 16-án Magyarországra érkezett. A rossz fegyverzetű, fegyelmezetlen kuruc katonákból hadsereget szervezett, hogy a saját hadseregét erősítse. A katonának szegődő jobbágyok földesúri szolgálatát eltörölte. Rákóczi régi, bizalmas barátja Bercsényi Miklós a legeredményesebben támogatta. 1704-ben kiáltványt intézett „a világ valamennyi fejedelméhez és népéhez”. Melyben a felkelés okát és célját így magyarázta: „Ismét felszakadnak a híres magyar nemzet sebei...”

Még ebben az évben erdélyi fejedelemmé választották. 1711 februárjában Lengyelországba ment szövetségeseket keresni. Ott hallotta meg, hogy május 1-jén Nagymajténynál a kurucok „földbe szúrták a zászlót” – véget ért a szabadságharc. Rákóczi soha többé nem látta hazáját. A szatmári béke három hét gondolkodási időt adott a fejedelemnek: ha leteszi a hűségsküt, valamennyi birtokát visszakapja.

1720-ban Törökországba száműzték bujdosótársaival.

Rákóczi Ferenc az emigrációban időmúlatásként levélírójával, Mikes Kelemennel egy fiktív személyhez P. E. grófnőhöz írt leveleket. Tizenöt évet élt idegen földön és abban reménykedett, hogy még egyszer viszont látja hazáját. 1735 márciusában megbetegedett, majd április 8-án meghalt.

Nos, Nagyi az elmúlt történelem órákon sokat tanultam erről a nagyon érdekes témáról és örülök, hogy Te is megismerhetted ennek a csodálatos fejedelemnek az életét!

Szeretettel ölel unokád,

Székács Krisztina

Rákóczi érméi

Rákóczi részére mint erdélyi fejedelem része Kolozsváron is vertek pénzeket aranyból, melyeknek a pénzforgalomban nem volt jelentőségük.

Mire volt jó a rézpénz? A Rákóczi szabadságharc alatt vert magyar típusú fémpénzek három fő típusa van: az aranyforint, az ezüstpolturák és az ezüst-forintok. Rákóczi különös gondot fordított a kivert aranypénzekre. A rézpénzekre azért volt szüksége, mert az arany és ezüstpénzen ruhát és felszerelést vett katonáinak, a rézpénzzel pedig a kereskedőknek fizettek az emberek.

Miért veretett idegen pénzeket Rákóczi? Rákóczi 1705. május 16-án rendeletben utasítja Ajtai Mihályt, hogy a „féltallérosokat” a régi módon, a császár képére veresse. Ezt megelőzően 1705. március 20-án Hellbach selmeci bányagróf részére is azt az utasítást adta. A kurucok rájöttek arra, hogy a külföldi kereskedelem biztosítására szükségük van császári pénzre, melyeket ezeken a területen értékükön elfogadnak. A fejedelem ezért rendelte el megoldásként a császári pénzek verését, a külföldön történő vásárok finanszírozását.

Oláh Szabolcs

Élet az ezerhét százados években

A nők öltözetét a kövekkel díszített fodros ruhák jellemezték. Szoknyájuk hosszú volt és a szépség kedvéért fűzött használtak. Ezzel a ruhadarabbal derekukat karcsúsították. A hajukat, mint a ruhákat, különböző gyöngyökkel díszítették.

A férfiak csizmát és hosszú nadrágot viseltek. A felső testüket pedig az úgynevezett justeaucorps-sal takarták. Ezekre pedig palástot is húztak.

A konyát füstös szobának nevezték. Nyílt lángon, fával tüzeltek. Vas és rézedényekben főztek. A konyhában a gazdasszony volt az úr. Ő egész nap sütött, főzött.

N. B. K. - O. Sz.

Történet régiekről

Szeretném nektek bemutatni a „Magyar mondák a török világból és a kuruc korból” című könyvet. Írója: Lengyel Dénes. Magyarország történelmét foglalja össze egészen a magyar királyság hanyatlásától kezdve a Rákóczi-féle szabadságharcig.

Rengeteg monda található e könyvben. Így például: „Bercsényi Miklós rézágyúja”, „A rodostói kakukk”. A könyvet lapozva, nekem a „Rákóczi fehér keresztje” című monda tetszett meg.

Ezt szeretném veletek megismertetni:

Rákóczi fehér keresztje

Egyházaskéri népmondna nyomán

„Amikor a szegedi kocsisok fu-

varban jártak Törökországban, az egyik kocsis kérdezősködni kezdett:

– Hol lakik Rákóczi Ferenc?

Sokáig kérdezősködött, míg végre egy basára talált, aki eligazította. De ez a basa sem ment el vele, hanem csak azt mondta a kocsisnak:

– Te keresztény vagy, odamehetsz, de én magam nem tarthatok veled.

Jól van, a kocsis egyedül ment, és megtalálta az öreg Rákóczi Ferencet.

Köszönti, s mondja, hogy ő Kis-Magyarországba való, mert az osztrák lecsökkentette az országot. Nem olyan már az élet, mint Rákóczi korában volt.

Kérdi tőle Rákóczi:

– Hogy élnek a magyarok?

– Hát bizony sínylődnek-feleli a kocsis.

Akkor azt mondja neki Rákóczi:

– Gyere velem!

Vezeti, vezeti, hát felérnek egy hegy tetejére. Ott a tetőn áll a fehér kereszt.

Rákóczi megmutatja a kocsisnak, és azt mondja:

– Akkor tudunk mi titeket felszabadítani, amikor ez a fehér kereszt Magyarországra felé fordul. Azt én már meg nem érem, hanem az ivadékomban felszabadít titeket.”

Remélem, ezzel a mesével kedvet csináltam a könyv elolvasásához!

Török Márta

Hogyan állítottak a gencsiek Rákóczi táborába?

Mikor Rákóczi katonákat sorozni járt, a gencsiekre is odaüzent egy pénteki nap, hogy vasárnapra ott lesz a templom előtt. A gencsiek meg akarták mutatni, hogy ők jó kurucok, azért nem várták be a sorozást, hanem mind beöltöztek katonának. Aztán a falu végén egy dombot hordtak össze; az öregek sapkájukban, az asszonyok meg a gyerekek kötővel hordták a földet, s erre egy cifra sátort állítottak. Mikor aztán Rákóczi a falu felé közeledett, már ott várták a falu öregjei, és arra kérték, hogy tisztelje meg őket a sátorban, és kóstolja meg az ő kalácsukat meg borukat. Rákóczi nagyon barátságos ember volt, ezért most is hajlott a kérésre. Leült a sátorba, és falatozni kezdett. Mikor meg a bort a szájához vitte, hát meglátta a gencsi legények lovas csapatát, amint a faluból az útra kanyarodtak. Könnybe lábadt a szeme, mikor a derék sereg végiglovagolt előtte. Aztán ő is lovára ugrott, s úgy vezette a legények lovas csapatát a Károlyi nagy táborba.

„Ismét felszakadnak a híres magyar nemzet sebei...”

A címbeli mondattal magyarázta a szabadságharc kitörését II. Rákóczi Ferenc. A Habsburgok elleni felkelések és a Rákóczi-féle szabadságharc menetét foglalja össze az alábbi vázlat, amely még történelem órán is jól jöhet. Rákóczi Ferenc, a szabadságharc vezetőjének segítője Esze Tamás volt. A szabadságharc előzményei:

Bethlen 1619-től három Habsburg-ellenes hadjárat Wesselényi–felkelés 1666-1670.
Thököly 1681.-1685.
A Rákóczi szabadságharc kitörésének indítékai: 1657-1705. I. Lipót intézkedései
Újszerzeményei Bizottság 1686. utáni politikai. Buda visszavétele.
Habsburg segítséggel verték ki a törökök

1690-től Erdély.
Végvári katonák elbocsátása.
Idegenek betelepítése.
Jobbágyterhek növekedése.
1697. Tokaj hegyaljai felkelés.
A szabadságharc szakaszai: 1703-1711. Két szakasz: 1703-1707 és 1707-1711.
Nemzetközi helyzet
A harc elbukott.
Aki többet szeretne megtudni nézzzen utána.

Nagy Adrienn

A szegedi vár

Rákóczi Szegeden

A kuruc hadak először 1704 májusában jelentek meg Szegeden, elfoglalták a Palánkot, de fegyverek híján a várat a császáriak kezében kellett hagyniuk. Rákóczi Ferenc 1704. július 20-án érkezett ide seregével. A vár ostromát azonban augusztus 12-én ő is föladta, mert megbetegedett és fejedelemmé választása miatt el kellett távoznia.

A szegedi vár „erős falakkal, jó karban levő tornyokkal, árokkal és fedett úttal volt ellátva. Különben a parancsnok (Globitz János Frigyes báró) sem látszott oly féle embernek, aki 400 emberével 50 közepszerű bombám durranására megadja magát” – írja II. Rákóczi Ferenc Emlékiratai a magyar hadjáratról 1703-1711 című művében.

Megbetegedésére így gondol vissza Emlékirataiban: „Igaz ugyan, hogy a háború kezdete óta másféle ágyam (szalmával tömött zsákágy) nem is volt, minthogy mindig ruhástul aludtam. Azonban betegségem nagyon kínozott, folyton égő szomjúságom volt s azt csak a Tisza vizével olthattam, mely annyira telve volt halakkal, hogy szinte alig lehetne meríteni abból anélkül, hogy ilyeket folyton ne fogjon az ember.”

202 évvel később, 1906-ban a fejedelem hamvait Kassára szállító vonat útvonala Szegedet is érintette.

Gyűjtötte: K. A. – a Somogyi könyvtár honlapjáról

Kuruc – labanc

A kuruc szó a „cruciatus” szóból ered, ami keresztet jelent. A kuruc szónak az eredetét illetően van más álláspont is. A török nyelvben például rablót, felkelőt jelent. Rákóczi György udvari testőrei által használt mellvértet „kuraczin”-nak nevezték, amiből szintén eredhet a szó. Lényegében a osztrák császári haderő ellen harcoló csapatok legénységét nevezték kurucoknak.

Thököly Imre gróf, nagybirtokos nemes 1678-ban állt a bujdosó kurucok élére. A Felvidéken kirobbantotta a Habsburgok elleni felkelést. Megalakította hadseregét, és idegen zsoldosokkal, saját harcosaival, és a törökökkel kötött szövetség segítségével komoly ellenfelévé vált a Habsburg csapatoknak.

A hadművészetben iskolázott és francia tanácsadókat is alkalmazó II. Rákóczi Ferenc tökéletesen tisztában volt a harmadik fegyvernem, a tüzérség jelentőségével. Ennek ellenére a kuruc tüzérséget csak súlyos áldozatok árán lehetett megszervezni.

A fejedelem parancsára Stréter János tüzérségi felügyelő vezetésével Kassán, Munkácson, Érsekújvárott, Besztercebányán és még több, főképp szepességi városban folyt a kuruc tüzérség felszerelése. Ágyúkat öntöttek, puskaport, golyókat gyártottak. A fejedelem francia szakembereket hozatott XIV. Lajos seregéből, közülük, De la Mothe brigadéros lett a kuruc tüzérség parancsnoka. Az ágyúk kezelőszemélyzetét francia, osztrák, lengyel, olasz zsoldosokból, magyar bányászokból, városi polgárokból toborozták.

A császári oldalon harcolókat összefoglalóan „labancoknak” nevezték. A labanc név császárhű magyar nemesek gúnyneve a loboncos parókájuk miatt. A labancok térdig érő sarkantyús csizmát hordtak. A nadrágjuk, kabátjuk fehér volt. Egy csákóhoz hasonló fehér sapkát hordtak. Pisztollyal és karddal harcoltak.

Összeállította: Pászka Imre – Török András

A Rákóczi-szabadságharc hadműveletei

1703-1704

1703

Március 17. A galíciai Brezánban tartózkodó Rákóczi Ferenc emlékiratban fejt ki a francia követnek, milyen segítségre volna szüksége a Habsburg ellenes harc megindításához.

Március 6. Rákóczi seregyűjtéssel bízza meg Esze Tamás ezerekeskapitányt.

Június 16. II. Rákóczi Ferenc Vereckénél Magyarország területére lép, és a népi felkelés élére áll.

Június 30. Ocskay László és Borbély Balázs 80 szökevény magyar huszárral csatlakozik Rákóczihoz.

Július 18. Rákóczi Naményban kiadott pátensében csatlakozásra hívja fel a nemességet.

Augusztus eleje. Bóné András kuruc ezerekeskapitány súlyos vereséget szenved a váradoslasi rác katonaságtól.

Augusztus 6. Rákóczi hadat indít a bihari szerbek központja, Váradoslasi ellen.

Szeptember 2. A kurucok elfoglalják Sárospatakat.

Szeptember-Október. Ocskay László ezerekeskapitány felvidéki hadjáratával beveszi a Garam menti bányavárosokat.

Október eleje. A gyulafehérvári er-

délyi országgyűlés adót szavaz meg a kurucok elleni katonai védelem költségeire.

November 10. A kurucok Bonchidánál (Doboka megye) szétzórják a székely hadakat és a kolozsvári német őrséget. (Megindul az erdélyi nemesség átállása a kurucok oldalára.)

December 4. A kuruc csapatok bevonulnak Lőcsére.

1704

1704. tavasza Károlyi Sándor hadjárata

Március 20. Feketevárosnál (Sopron megye) Heister császári tábornagy szétszórja a kuruc csapatokat.

Április 17. Rákóczi Eger alól megindul seregével a Dunántúl visszafoglalására.

Június 9. Károlyi Sándor tábornok portyázó csapatai Bécsig hatolnak.

Június 15. Forgách Simon tábornok elfoglalja Medgyest, ezzel - Szeben, Brassó és Fogaras kivételével - egész Erdély Rákóczi kezére kerül.

Július 12. Rákóczi Feketevíznél (Bács vm.) legyőzi a szerb határőröket.

Ady Endre

Kuruc így beszél

*Nekem, pajtás, úgyis mindegy,
Farkas esz meg, ördög esz meg,
De megesznek bennünket.*

*Medve esz meg, az is mindegy,
Az a szomorú és régi:
Véletlen, ki esz minket.*

*S az a szomorú és mindegy,
Hogy jó időben bennünket
Sorsunkra mi se intett.*

*Nekem, pajtás, úgyis mindegy,
Bánja fene hogy ki fal föl
Buta, bús, mindegy-minket.*

*

Rozványi Vilmos

Kurucok élete

*Azért, hogy rongyosan ülök paripámon;
Az én bús életem senkinek se fájjon.*

*De kinek is fájna
Szegény legényeknek nagy szomorúsága,
Fájdalmatossága?*

*Elégett a tanyám labonc örömére!
De az én bánatom senki meg ne kérdeje!
Nem hullong a könnyem.
Jó kuruc, ha ki az, elviseli könnyen,
Elfeledi könnyen.*

*A labonc elvitte gyöngyös feleségem,
De azért, de azért ez se' fáj már nékem.
Nem hullong a könnyem!
Jó kuruc, ha ki az, visszaszerzi könnyen,
Meg is leli könnyen.*

*Holttestét az úton úgyis megtalálom,
Mert hiszen más legényt nem ölel a párom.
Meghal ő magától,
Jó asszony, ha ki az, nem fél a haláltól
Az urától távol.*

*Két piros fiamat labonc fölneveszti,
Jó kuruc apjának neki is ereszti.
De tudom a vérem,
Megfutós, rossz labanc abból sose' léssen.
Jól tudom a vérem!*

*Azért, hogy rongyosan ülök paripámon;
Az én bús életem senkinek se fájjon.
De kinek is fájna
Szegény legényeknek nagy szomorúsága,
Fájdalmatossága?*

Rákóczi, az író

Rákóczi az akkori idők híres írója volt. Magyarul, latinul, és franciául írta műveit. Rákóczi levelezett a hazai és nem hazai helyekre is. A levelek felolvasását a kurucok feljebbvalói kötelezővé tették. Beszédei közül a Gyömrői beszéd vált a legnépszerűbbé. Legjelentősebb műveit az emigráció hosszú éveiben írta. Az Emlékiratokban a szabadságharc eseményeit írja le, évek szerint csoportosítva. Domokosnak, Rákóczi diplomatájának a szabadság-

A bújdosó menedéke, Rodostó

harc történetét összefoglaló, francia nyelvű munkája jelent meg 1739-ben, Hágában. Az Egy bűnös vallomásai című mű több éven át készült, az első rész még Franciaországban, a vége pedig Törökországban. A műfaj Szent Ágoston vallomásaihoz nyúl vissza. Rákóczi művei többsége kéziratban maradt fenn: a Mózes öt könyvéhez kapcsolódó Meditációi, a fiai számára írt Politikai és erkölcsi végrendelete csak napjainkban jelent meg nyomtatásban.

Koztogán Angelika

Rákóczi Ferenckorának titkos levelezési módszerei

A Szabadságharc után Rákóczi létrehozta a postát, mely egyre és egyre gyarapodott bel-és külföldi levelekkel.

1704-től Ráday Pált bízták meg az új intézmény vezetésével. Ráday vezette a titkos kancellárt.

A külföldi levelezés nehézséget okozott. A határokon nem tudtak átmenni, és nem is kaphattak útlevelet.

Gyakran a levelek az ellenség kezébe kerültek. A harctéri jelentéseket legtöbbször lovas vagy gyalogos futárok, esetleg rendes postajáraton küldték el. A lovas futárok sokszor ellenséges földön mentek át néha fogságba is ejtették őket. Ezért a leveleket titkosírással írták. Rákóczi Szécsényből levelet íratott a lengyel alkancellárhoz. A levél Ráday fogalmazványában Ráday kézírásával folytatólagosan hozzáírva még ez olvasható: „, anno FranCIsCVs RakoCzl II, qVI seCVnDat pannonIae CIVes, sIt se CVnDVs, VoVet Inter serVItores LIBenter. P. R. m. p.”

A szövegben Ráday egy évszámot rejtett el. A szöveg vizsgálatakor szembejött, hogy a római számokat is jelölő betűk száma és római számokban kifejezett értéke a következők:

C betűből	6 db =	600
I betűből	11 db =	11
V betűből	9 db =	45
L betűből	1 db =	50
D betűből	2 db =	1000

Jakab Anita

A bújdosó

Lengyelországban (1711-1713)

A fejedelem I. Péter orosz cártól kért segítséget. A cár a szatmári béke hírével egyidőben érkezett Lengyelországba. 1711. július 8-án a Prut menti csatában a török sereg győzelmet aratott az oroszok felett. Ezzel I. Péter Rákóczinak tett ígéretei teljesíthetetlené váltak.

A fejedelem nem ismeretlenként érkezett Franciaországba: nevét mindenütt olvasták, hallották. A francia lapok, a Gazette, a Mercure Galant és a Journal de Verdun állandóan tájékoztatták a közvéleményt a magyar szabadságharcról, sőt 1707-ben megjelent a kiváló publicista, Eustache Le Noble tollából a fejedelem első francia nyelvű életrajza is. A franciák XIV. Lajos szövetségesét látták benne. A versailles-i kastélyban 1713. február 13-án maga XIV. Lajos fogadta, azzal a tisztelettel, amely az inkognitóban utazó fejedelmeket megilleti.

Grosbois-i magány

A rastatti békével (1714) lezárul a spanyol örökösödési háború. Az udvartól Rákóczi mégiscsak XIV. Lajos halála után válik meg. "Visszatért emlékezetembe - írja a Vallomásaiban - az egykor ifjúkoromban belém csepegtetett vágy a magányosság után, amelyre nem annyira az örök üdv, mint a nyugalom szeretete vonzott." Rákóczi a kamalduli szerzetesek kolostorát választja otthonául.

Törökországban (1717-től)

Mikes Kelemen 1735. április 8-án írt levelében így beszéli el a fejedelem halálát:

"Amitől tartottunk, abban már benne vagyunk. Az Isten árvására téve bennünket és kivevé magunk közül a mi édes urunkat és atyánkat, három óra után reggel. Ma Nagypéntek lévén, mind a mennyei, mind a földi atyáinknak halálokat kell siratnunk."

A következő levelében ezt írja Mikes:

"Itt, édes néném könyhullatással esszük kenyerünket, és olyanok vagyunk, mint a nyáj pásztor nélkül. Másnap a szegénynek a testámentomát felnyitották és elolvashattuk. Mindenik cselédinek hagyott. Én nekem útezer német forintot, Sibrik uramnak annyit. De mindenikünknek azt a pénzt Franciaországban kellene felvennünk - mikor vesszük fel, Isten tudja! A vezérnek szóló leveleit is elküldöttük, melyben kéri szegény, hogy bennünket el ne hagyjon. A testet másnap felbontottuk és az aprólékját egy ládába tevén a görög templomban eltemettük. A testet pedig a borbélyok füvekkel bécsinálták, mert még nem tudjuk, mikor vihetjük Constantinápolyba."

Mikes Kelemen - a fejedelem végakaratahoz híven - szívét, s kéziratait Grosbois-ba küldte. Rákóczi hamvai 1906 óta a kassai dómban nyugszanak.

Rákóczi-totó

- 1) **Ki volt II. Rákóczi Ferenc anyja?**
 a) Zrínyi Ilona
 b) Szilányi Erzsébet
 c) Thököly Ilona
- 2) **Hol született Rákóczi?**
 a) Sárospatakon
 b) A borsi kastélyban
 c) Munkácson
- 3) **Kivel kötött szerződést, melyben szabadságharcot ígért a fegyverforgató jobbágyoknak?**
 a) Tenkes kapitánnyal
 b) Esze Tamással
 c) Béri Balogh Ádámmal
- 4) **Ki irányította Rákóczi levelezését?**
 a) Teleki Mihály
 b) Radics András
 c) Rádaiy Pál
- 5) **Hogyan keletkeztek abban az időben?**
 a) Virág nyelven
 b) Titkosírással
 c) Magyarul
- 6) **Mettől meddig tartott a Rákóczi szabadságharc?**
 a) 1703-1711
 b) 1704-1710
 c) 1701-1710
- 7) **Mi történt a Majtényi síkon?**
 a) Békekötés
 b) Fegyverletétel
 c) Országgyűlés
- 8) **Hová száműzték a szabadságharc után a fejedelmet?**
 a) Bécsbe
 b) Sárospatakra
 c) Rodostóba
- 9) **Ki volt Rákóczi festője?**
 a) Munkácsi Mihály
 b) Mányoki Ádám
 c) Lotz Károly
- 10) **Ki a szerzője a „Magyar mondák” című könyvnek, melyben Rákóczi és kuruc mondák vannak?**
 a) Lengyel Dénes
 b) Komjáthy István
 c) Lipták Gábor
- 11) **Kitől értesülhetünk a rodostói történetekről?**
 a) Mikszáth Kálmán
 b) Mikes Kelemen
 c) Arany János
- 12) **Mi volt a Rákóczi aranypénz neve?**
 a) Aranytallér
 b) Aranypénz
 c) Aranyforint
- 13) **Hol van Szegeden II. Rákóczi Ferenc lovas szobra?**
 a) Dóm téren
 b) Aradi vértanúk terén
 c) Dugonics téren

Összeállította: Jakab Anita

Bogácsi napló

2004. július 12.

Reggel 7órákor elindultunk Bogácsra és 12 óra 30 percre oda is értünk. Ott elmentünk a lepke múzeumba, az emlékműhöz és a kilátóhoz. Forgózni is voltunk, és a boros pincében is.

2004. július 13.

A Rákóczi családot és kortársait játszottuk el, utána strandra mentünk. Este ügyességi verseny, és pólófestés, sapkavarrás volt.

2004. július 14.

Elmentünk a Sárospataki várba és a Rákóczi múzeumba. A várat kuruc sapkában, Rákóczi címeres pólóba, dobbal, zászlóval, és fa kardal foglaltuk el.

2004. július 15.

Jóskafőre kirándultunk. Megnéztük a templomot és a vár romjait. A Tájházat is szeretnénk volna megtekinteni, de az éppen zárva volt. Délután strandra mentünk. Este pedig puskapor és csokoládé gyűjtés volt.

2004. július 16.

Az Aggteleki-cseppkőbarlangot látogattuk meg, ahol tigris, Mikulás, béka, és teknősbéka alakú cseppköveket láttunk. Este a tábortűznél táncoltunk, énekeltünk, aki tudott hangszerezen zenélt, és verset is mondtunk. Árverést is rendeztünk.

2004. július 17.

Egerben megnéztük Gárdonyi Géza sírját, a tűzkereket, és egy nagycsomó ágyút. Egerből hazafelé jövet Mezőkövesden álltunk meg ebédelni. Ebéd után, igaz fájó szívvel ez után a szép hét után, haza kellett utazni. Igaz, ez öröm is volt, mert egy hét után ismét láttam a szüleimet és testvéreimet.

Nagyon jó volt Bogácson! Nagyon köszönöm négy táborvezetőmnek, hogy lehetővé tették ezt a csodálatosan szép hetet!

Kotogán Angelika

Rákóczi-szobor Szegeden

A szobrot eredetileg a Széchenyi téren állították föl, a Zsótér ház előtti parktükörben, fő nézetével a Klauzál tér irányába tájolva. Talapzatára latinul Rákóczi 1704. június 7-i kiáltványának kezdősorát vésték.

**„RECRUDESCUNT INCLYTAE GENTIS HUNGARAE
VULNERA“**

(„Kiújulnak a dicsőséges magyar nemzet sebei“)

Rákócziról nem túl sok emlékek található Szeged. Az egyik legismertebb II. Rákóczi Ferenc lovas szobra, amely Szegeden a püspöki palota előtt, az Aradi vértanúk terén áll.

Ifjú Vastag György 1912-ben készítette ezt a művét. A szobrot eredetileg a Széchenyi téren állították föl, a Zsótér ház előtti parktükörben, fő nézetével a Klauzál tér irányába tájolva. Talapzatára latinul Rákóczi 1704. június 7-i kiáltványának kezdő sorát vésték.

**„RECRUDESCUNT INCLYTAE GENTIS HUNGARAE
VULNERA“**

(„Kiújulnak a dicsőséges magyar nemzet sebei“)

A másik oldalon ez áll: „Istennel a hazáért és a szabadságért.”

Egy könyvben azt olvastam, hogy az állatszobrász a lovat egy csataménről, Rákóczit egy szegediről formálta.

Kotogán Angelika

A Rákóczi és az algyői táborozók. (Fotó: Molnár Adél)

Az Algyői Könyvtár és Tájház számítógépes és újságíró táborát a Gyermek-, Ifjúsági és Sport Minisztérium,

valamint a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.